

Adviesraad **Wet** maatschappelijke ondersteuning

Ambtelijk secretariaat
Postbus 9033
7300 ES Apeldoorn

Aan: College van B&W van de gemeente Apeldoorn

T: 055 580 22 41
E: cliëntenraden@apeldoorn.nl
www.wmoraadapeldoorn.nl

CC: Francine Kruitbosch
Reinou de Haan
Adviesraad VWI

Datum: 18 december 2013
Uw brief d.d.:
Ons kenmerk: WMO 1312-01

Bijlagen: 1

Betreft: Advies "Advies kadernota *Jeugd, onze zorg*, versie 03-12-2013"

Geacht College,

De adviesraad Wmo (verder adviesraad genoemd) is gevraagd advies uit te brengen op de concept kadernota *Jeugd, onze zorg* (versie 03-12-13). In het advies zullen we ingaan op wat aan deze nota vooraf ging, wat bij de achterbanraadplegingen naar voren kwam en op basis daarvan wat naar onze mening de beleidsuitgangspunten en de kansen voor het nieuwe jeugd(zorg)beleid zijn. Daarnaast zullen wij ingaan op de door u voorgestelde keuze-opties voor de gemeenteraad.

Aanleiding: decentralisatie Jeugdzorg en kadernota jeugdbeleid 2012-2015

De Jeugdzorg is een van de drie decentralisaties. Het rijk hevelt de totale verantwoordelijkheid van alle vormen van jeugdzorg over naar de gemeenten, met een vermindering in het financieel budget tot 15% in 2017. Dit betekent dat gemeenten met fors meer taken te maken krijgen, taken waar zij tot op heden niet of nauwelijks bekend mee waren, en dat met minder middelen tot stand moeten brengen. Het betreft hier de zorg voor de meest kwetsbare groep van kinderen en jeugdigen. De nieuwe (concept-) Jeugdwet biedt het wettelijke kader en de daarbij horende eisen. Gelijktijdig wordt de uitvoering van het "passend onderwijs" in gang gezet. De "zorg- leerlingen" dienen in het regulier onderwijs opgevangen te worden. Dit vraagt een goede afstemming van zorg(organisaties) en onderwijs.

Ook taken uit de AWBZ, zoals vormen van zorg en begeleiding, worden gedecentraliseerd naar de gemeenten, die deze taken moet organiseren binnen het Wmo-beleid. Deze taken hebben ook relaties tot het jeugdbeleid en zullen hier op moeten worden afgestemd.

Omdat de jeugdzorg ook een relatie heeft tot de nieuwe Participatiewet voor werk en inkomen heeft de Adviesraad-VWI ook advies gegeven over de voorliggende kadernota Jeugd. De aandachtspunten van de Adviesraad-VWI zijn verwoord in de bijlage.

De decentralisatie van de Jeugdzorg streeft inhoudelijk hulp en zorg voor de jeugd na die gebaseerd is op laagdrempelige voorzieningen, vroegtijdig signaleren en een directe aanpak van in de kern nog lichte problemen. Dit allemaal zoveel mogelijk in en met de eigen omgeving van de cliënt en met de inzet van - als dat mogelijk is - zo gering mogelijk, maar wel zeer kundige hulpverleners. Al een aantal jaren geleden heeft de gemeente hierop geanticipeerd door de taken op het gebied van lokaal preventief jeugdbeleid (de nota JUMP) verder uit te bouwen in de kadernota jeugdbeleid 2012-2015. Speerpunten zijn de vier Centra voor Jeugd en Gezin en de

pilot CJG4kracht. Deze laatste is het proefstadium voorbij en blijkt als aanpak succesvol. Het CJG4kracht weet de doelstelling voor zoveel mogelijk snelle ambulante en niet geïndiceerde hulp waar te maken en wordt als voorbeeld gesteld voor de regio.

Inleiding

Allereerst wil de adviesraad zijn waardering uitspreken over de wijze waarop de gemeente erin is geslaagd in een kort tijdsbestek deze kadernota voor de jeugd aan te bieden. Zeker gezien de complexiteit van de materie, de veelheid van onzekere factoren (zoals het beschikbare budget) en de hoeveelheid (onbekende) spelers in het veld van de jeugdzorg. Bij het tot stand komen van de kadernota is de adviesraad al in een vroeg stadium betrokken. Tijdens de tussentijdse besprekingen met de opstellers van de nota zijn diverse punten van zorg onderkend en gedeeld. De adviesraad heeft veel van de door haar ingebrachte aandachtspunten teruggezien in de voorliggende versie van deze kadernota jeugd, waarvoor onze waardering.

De kadernota jeugd heeft het karakter van een beschrijving van de stand van zaken en bevat veel feitelijk materiaal, zoals om welke vormen van jeugdzorg het gaat, de huidige aantallen cliënten en de verdeling van de gelden. Belangrijk om te weten waarvan uit te gaan en moeilijk genoeg om te achterhalen, maar ons inziens is dit ten koste gegaan van de uitwerking van de ambities en de kansen die de gemeente ziet om de nieuwe taken op een nieuwe manier inhoud en vorm te geven. De grote oogst uit de contacten met de organisaties in de jeugdzorg en cliëntengroeperingen die de adviesraad heeft geraadpleegd, is niet altijd herkenbaar in de nu geformuleerde beleidsvoornemens. Wel zijn veel illustratieve documenten toegevoegd die de wensen en ervaringen van de achterban tot leven doen komen. Juist die lokale en regionale ervaringen bevatten zoveel stof om het beter te doen. In onze aanbevelingen komen wij hierop terug. Het eerder ontwikkelde gemeentelijk beleid, gebaseerd op het preventief en opvoedondersteunend jeugdbeleid (CJG als spil en experimenteren met nieuwe werkwijzen zoals het CJG4Kracht), wordt in deze nota verder doorontwikkeld van een keten van preventief jeugdbeleid naar meer gespecialiseerde vormen van jeugdzorg. De adviesraad is het eens met de door u voorgestelde centrale rol van de CJG's en CJG4kracht bij het organiseren van snelle hulp op basis van de vraag die de cliënt stelt. Het centraal stellen van de vraag van de cliënt i.p.v. van het aanbod van de zorgverlener, het leveren van maatwerk als dominant principe en het verkomen van wachtlijsten hebben onze instemming. De hoge mate van klanttevredenheid ondersteunt hierbij de door de u ingeslagen weg. Niettemin dreigt ook hier het ontstaan van wachtlijsten en dat vraagt om meer beleidsvoornemens dan we in de nota tegenkomen.

Inzetten op "eigen kracht" kent zijn grenzen en het gevaar treedt op dat er onvoldoende aandacht en erkenning is van het bestaan van (langdurig) kwetsbare gezinnen die nauwelijks kunnen functioneren zonder ondersteuning. Ook zorgmijders dienen in beleidsvoornemens herkenbaar te zijn.

Transitie en transformatie, lokaal en regionaal

Het proces van decentralisatie, de transitie, speelt zich voornamelijk lokaal en regionaal af. Het realiseren en waarborgen van continuïteit van zorg voor de huidige cliënten is daarbij uitgangspunt.

Een ander begrip is de transformatie waar het gaat om het realiseren van een inhoudelijke vernieuwing van de Jeugdzorg: uitgaan van de vraag i.p.v. het aanbod. In overleg met de vele zorgaanbieders in de regio wordt momenteel op beide uitgangspunten gekoerst. Wij hebben waardering voor uw keuze om met alle partijen vanuit een gezamenlijk commitment deze beide processen aan te gaan. Dit preludeert op een jeugdzorg in verandering, waarbij resultaten t.a.v. samenwerking, ontvlechting en ontschotting een transparanter, klantvriendelijker en eenvoudiger stelsel beogen.

Niettemin blijkt dit proces niet zonder afbreukrisico's. Het begrip "continuïteit van zorg" biedt geen garanties voor de te bieden "kwaliteit van de zorg". Ook zijn zorgorganisaties thans met regelmaat aan het preluderen op de directe toekomst, wat veel verschuivingen (bijvoorbeeld naar lichtere vormen van zorg), discontinuïteit van de zorg en onrust (steeds weer andere professionals) met zich meebrengt. Dit komt de directe cliëntenzorg niet ten goede. Voor diverse cliëntgroepen dient

de continuïteit en de kwaliteit van zorg voor langere tijd gegarandeerd te worden dan de toevallige transitieafspraken.

Aanbeveling 1: De adviesraad adviseert de gemeente optimaal regie te voeren over de kwaliteit en de continuïteit van zorg en dit uit te werken in de Uitvoeringsnota. Dit betekent ook dat er afspraken met organisaties worden gemaakt over de wijze waarop zij hun interne kwaliteitszorg op de door de gemeente gevraagde diensten inhoud en vorm geven.

Uitkomst achterbanraadplegingen

Tijdens de contacten van de adviesraad met de cliënten van jeugdzorg kwamen de volgende punten naar voren die de adviesraad graag onder de aandacht brengt:

- Eén aanspreekpersoon per gezin.
- Behoeftte aan gekwalificeerde en empathisch ingestelde professionals, die goed kunnen luisteren naar jongeren en ouders en goed bereikbaar zijn.
- Continuïteit van goede professionele zorg (niet steeds andere hulpverleners)
- Zorg op maat leveren
- Behoud van eigen regie door de ouders, bijvoorbeeld d.m.v. een PGB
- Het goed informeren van en communiceren met de cliënten op basis van gelijkwaardigheid.
- De diagnostiek ketenbreed beschikbaar stellen, zodat cliënten niet steeds hun verhaal opnieuw moeten vertellen.
- Meer respijtzorg mogelijk maken (wordt nu vaak in gekort!) zodat het gezin niet overbelast raakt.
- Zorg en begeleiding laten doorlopen bij het bereiken van de 18-jarige leeftijd (nog niet volwassen!) met aandacht voor scholing en voor betaalbare, begeleide huisvesting voor 18-plussers.
- Klachtenafhandeling d.m.v. een onafhankelijk meldpunt dat snel de klachten oppakt en afhandelt.
- Deskundige voogden en die altijd bereikbaar zijn voor jongeren, hun ouders en/of pleegouders (i.v.m. de afhankelijkheid van ouders en jeugd van het advies van de voogden aan de kinderrechters).
- Voorzien/handhaven van goede opleidingen, ook voor specialistische jeugdzorg (bv. in de GGZ).

Aanbeveling 2: Maak gebruik van de ervaring van cliënten van de jeugdzorg om tot een betere organisatie van de jeugdzorg komen.

Toelichting: vaak hebben de huidige cliënten de jeugdzorg tot op heden niet van haar beste kant meegemaakt. In de inleiding van de kadernota verwijst u hier ook naar. In de in de kadernota opgenomen voorbeelden staan ook ervaringen en meningen die bruikbaar zijn voor het beleid. Uit de achterbanraadplegingen is ook informatie naar voren gekomen die aanzetten kunnen geven voor het formuleren van nieuwe ambities, c.q. beleidsvoornemens (zie onze aanbeveling 3).

Kansen voor nieuw jeugdbeleid

Hoofdstuk 2 van de kadernota heeft de titel "Ambities voor het nieuwe jeugdstelsel". Ons inziens bevat dit hoofdstuk wel globale intenties en voorwaarden voor goede zorg, maar bevat het onvoldoende concrete ambities om handvatten te geven voor sturing en evaluatie bij de uitvoering van het jeugdbeleid.

Aanbeveling 3: Een algemene ambitie zoals "In het nieuwe stelsel krijgt iedere jeugdige de zorg die hij nodig heeft", verwoord op blz. 9 en 11 van deze nota, zien we graag uitgewerkt in de onderstaande beleidsvoornemens als aanvulling op hoofdstuk 2.1.

Beleidsvoornemens

1. Ouders steun bieden bij de alledaagse opvoeding d.m.v. voorlichting en hulp waar nodig.
2. Kinderen een veilige omgeving bieden, zowel thuis als elders.
3. Kwalitatief goede zorg en ondersteuning bieden vanuit het CJG als opvoeden thuis niet goed lukt.
4. Voldoende capaciteit bij CJG en CJG4kracht zal zorgen voor het direct inzetten van hulp waardoor wachtlijsten worden voorkomen (de capaciteit van de zwaardere jeugdzorg die aan de achterkant vrijvalt, kan worden benut aan de voorkant).
5. Er wordt rekening gehouden met grote veranderingen in het leven van kinderen, zoals de overgang naar elke nieuwe school(vorm), risicovolle ontwikkelingsfasen van jeugdigen, het uiteenvallen van een gezin, langdurig en ernstige ziektes binnen het gezin.
6. Een cultuur van vertrouwen creëren in de zorg voor jeugd, waarbij van elkaar leren vanzelfsprekend is.
7. In de hele keten van zorg van preventie tot en met de onvrijwillige zorg zullen duurzame verbindingen worden gelegd, zodat vloeiende overgangen heen en terug mogelijk zijn. Hierbij wordt regionaal en – indien noodzakelijk – landelijk afgestemd. Tevens is er een goede afstemming met de lokale sociale teams / wijkteams.
8. Continuïteit van de zorg en stabiliteit van de hulpverleningsrelatie worden als voorwaarden voor kwalitatieve hulpverlening door de zorgaanbieders gesteld.
9. Er zal worden voorzien in een uitbreiding van het aantal pleeggezinnen.
10. Professionals, w.o. ook de voogden, zullen worden bijgeschoold in de nieuwe manier van werken. De methode van werken binnen het CJG4kracht zal hierbij leidend zijn.
11. Bij het formuleren van kwaliteitseisen voor professionals zal gebruik gemaakt worden van de mening en ervaring van cliënten (zie het voorbeeld onderaan blz. 34 over “de beste gezinsvoogd volgens de cliënt”).
12. Het CJG is het kristallisatiepunt van de jeugdzorg in brede zin.
13. De gemeente is eindverantwoordelijk voor de jeugdzorg en houdt de regie.

De keuzeopties voor de gemeenteraad

Reactie van de adviesraad t.a.v. de voorgestelde keuzeopties voor de gemeenteraad:

1. Keuzeoptie 4.3.1 (blz. 31): Het CJG naar een zelfstandige rechtspersoon met diverse functies, waarbij u voorstelt een breed CJG in te stellen (optie 2).

De adviesraad is het eens met deze keuze, aangezien dit in de lijn ligt van het zoveel mogelijk integraal samenwerken in een keten van ondersteuning en zorg rond jeugd.

2. Keuzeoptie 5.2.1 (blz. 41): Inzet van de gedecentraliseerde middelen jeugdhulp, waarbij uw voorkeur uitgaat naar optie 3, inzet van het rijksbudget voor jeugdhulp aan het brede veld van jeugd en niet naar het hele sociale domein of beperkt tot de jeugdhulp uit de Jeugdwet.

De adviesraad heeft begrip voor uw keuze, zeker omdat in Apeldoorn wordt uitgegaan van de hele keten in het jeugdbeleid. Houd er wel rekening mee dat er voldoende financiën beschikbaar moeten blijven voor de zwaardere vormen van hulp (zie ook onze opmerking bij keuzeoptie 5.2.2.)

3. Keuzeoptie 5.2.2 (blz.43): Open-einde regeling of een gemaximeerd budget, waarbij u kiest voor realisatie van jeugdhulp binnen het geraamde budget (optie 2).

Zoals u ook in de nota aangeeft is de gemeente echter wel wettelijk verplicht om geïndiceerde zorg te blijven leveren, ook als het geld op is. De adviesraad adviseert daarom een deel van het budget te reserveren voor een eventuele overloop.

4. Keuzeoptie 5.2.3 (blz.45): Onderbrengen van gedecentraliseerd budget jeugdhulp, waarbij u kiest voor optie 2, het samenvoegen van de budgetten JGZ, CJG, jeugdbeleid en het budget van de gedecentraliseerde jeugdhulp in één budget voor jeugd.

De adviesraad kan zich vinden met deze keuze voor inzet van deze middelen in het bredere veld van jeugd.

Tenslotte

De adviesraad heeft nog enkele opmerkingen t.a.v. de nota:

Op blz. 33 onderaan schrijft u dat Jeudzorg-plus zoveel mogelijk dicht bij het gezin ingezet moet worden. De laatste zin kan beter worden geschrappt, omdat jeugdigen, met name de oudere jeugd vanaf 9/10 jaar, juist graag even verder van het betreffende milieu willen zijn (zoals bijvoorbeeld bij loverboy- of drugsproblematiek). Het algemene beleid is al dat de hulp zo dicht mogelijk bij huis geleverd moet worden, maar in het geval van Jeudzorg-plus is dat juist niet altijd van toepassing. Op blz.41 onder punt 5.1 inzake het opdrachtgeverschap de cursief geschreven zin verwijderen. De rest van de - positief gestelde - tekst spreekt voor zich.

Tenslotte wil de adviesraad opmerken dat in deze kadernota, mede als gevolg van onzekerheden in het rijksbeleid, regelmatig wordt verwezen naar uitwerkingen op lokaal of regionaal niveau die in een uitvoeringsnota zullen worden opgenomen. De adviesraad stelt het college voor om een wijze te bedenken waarop de gemeenteraad betrokken kan blijven bij de uitwerking van een goede jeugdzorg.

De adviesraad wenst u veel wijsheid bij het vorm geven van het brede veld van het jeugd(zorg)beleid. We denken graag met u mee over de uitvoering van het jeugdbeleid zoals die zal worden vorm gegeven in de Uitvoeringsnota. Ook blijven we graag betrokken bij het Regionaal beleidsplan voor de Jeugd.

Hoogachtend,

Met vriendelijke groeten,



J.H.J. Schreuder
Voorzitter Adviesraad Wmo gemeente Apeldoorn

Bijlage: Adviespunten van de Adviesraad-VWI over de kadernota decentralisatie Jeugdzorg

Aansluitend op het advies van de Adviesraad Wmo, adviseert de Adviesraad-VWI de volgende punten:

- Preventie en Nazorg:
“Het is nodig om te zorgen voor ‘vloeiende doorlopende lijnen’ voor hen die na hun 18e zijn aangewezen op de WMO en (dus) ook de arbeidsmarkt.”
- Jong Talent in ontwikkeling:
“Betrek in de decentralisatie van de Jeugdzorg het Akkoord van Beekbergen en dus ook de werkbedrijven in oprichting. En dan vooral die programma’s die het voortijdig schoolverlaten voorkomen en die het halen van een startkwalificatie ondersteunen.”
- Dakloze jongeren:
“Helemaal aan de onderkant van de participatieladder staan de dakloze jongeren. In navolging van het advies van de Adviesraad-VWI over het ‘Uitvoeringsprogramma 2012-2015’ pleiten we voor een uitgebreidere nachtopvang en überhaupt meer aandacht voor re-integratie en rehabilitatie.
- De Wajong, (in het bijzonder jongeren met zowel somatische als psychische problemen met een Wajong voorziening):
“Staatssecretaris Jetta Klijnsma heeft in haar brief van 10 september 2013 aan de Tweede Kamer voorgesteld tot voortzetting van de ‘subsidieregeling voor de scholing van jonggehandicapten met ernstige scholingsbelemmeringen.’ Het is van groot belang, dat deze kwetsbare groep in de decentralisatie van de jeugdzorg ruime aandacht krijgt. Trouwens, dit zal ook gelden voor de andere twee decentralisatie.

